

CYFARFOD:	PWYLLGOR IAITH
DYDDIAD:	16 Ionawr 2020
TEITL:	Adroddiad Canmoliaeth a Chwynion maes y Gymraeg
AWDUR:	Gwenllian Mair Williams Ymgynghorydd Iaith
PWRPAS YR ADRODDIAD	Cyflwyno'r wybodaeth ddiweddaraf i'r Pwyllgor am gwynion ac engreiffiau o lwyddiant wrth hybu defnydd o'r Gymraeg yng ngwasanaethau'r Cyngor.

Llwyddiannau i hybu'r Gymraeg a sicrhau gwasanaethau Cymraeg i drigolion:

Ers y cyfarfod diwethaf o'r Pwyllgor Iaith amlygwyd sawl enghraifft o gydweithio da er mwyn hybu'r Gymraeg:

- **Defnyddio'r Gymraeg yn y maes Gofal**

Mae'r cydweithio rhwng y swyddogion iaith a swyddogion y gwasanaeth Oedolion yn parhau i fynd yn dda, a'r sesiynau ymwybyddiaeth iaith i weithwyr gofal newydd bellach yn rhan sefydlog o'r dyddiau anwytho sydd yn cael eu trefnu gan swyddogion datblygu gweithlu'r adran Oedolion. Rydym wedi bod yn cael adborth cadarnhaol iawn o'r sesiynau, gyda sawl aelod o staff yn mynd ymlaen i ofyn am gyrsiau dysgu. Dyma gwpl o ddyfyniadau o'r sesiwn ddiweddaraf:

"More of an understanding why language awareness is important between Service users and staff"

"Really positive, useful and inspiring to try and use more Welsh in every day life as well as work"

Cafwyd cryn sylw ar y cyfryngau cymdeithasol yn ddiweddar hefyd i aelodau o staff o gartref gofal y Cyngor yn Nefyn, wedi iddynt fynd ati i ddysgu'r Gymraeg er mwyn gallu cynnig y gwasanaeth gorau i'w preswylwyr. Mae hwn yn enghraifft o'r cydweithio da rhwng y Cyngor a'r Ganolfan Dysgu Cymraeg Genedlaethol, fel darparwyr yr hyfforddiant.

<https://dysgucymraeg.cymru/newyddion/staff-cartref-gofal-yn-nefyn-yn-dysgu-cymraeg-i-gefnogi-r-preswylwyr/>

- **Rhannu arfer dda a chynghori**

Derbyniwyd canmoliaeth gan Aelod yn y cyfarfodydd herio perfformiad mewnol diweddar gan ei fod wedi clywed am barodrydd y Cyngor i gydweithio a rhoi cyngor i'r Bwrdd Iechyd Lleol wrth i'r sefydliad hwnnw baratoi i gydymffurfio a gweithredu'r Safonau iaith.

CWYNION ac YMHOLIADAU AM WASANAETH NEU YN YMWNEUD Â PHOLISI IAITH Y CYNGOR

Adran	Nifer y Cwynion	Mater yr oedd y gwyn yn ymwneud ag o	Camau a gymerwyd
Priffyrdd	5	1. Arwydd gyda gwall yn y Gymraeg ar gefn fan o eiddo'r Cyngor (CI1906)	Dim cadarnhad wedi ei dderbyn os gafodd y mater ei ddatrys.
		2. 3 cwyn (CI1909) (CI1912) (CI1916) –am gwmni gwaith ffordd (Colas) yn dosbarthu taflenni a defnyddio arwyddion uniaith Saesneg. 2 gwyn am waith yng Nghaernarfon	Ni chafodd y mater ei ddatrys ar ôl y gwyn gyntaf, ond erbyn yr ail a'r trydydd roedd camau ar droed i ddatrys. Uned iaith wedi gwirio cymalau'r cytundeb gyda'r Swyddogion Categori. Doedd dim problem gyda'r rheiny felly roedd angen i'r adran gysylltu gyda'r cwmni i dynnu sylw at y tor cytundeb, ac yn gofyn iddynt newid yr arwyddion a sicrhau gohebiaeth ddwyieithog o hyn ymlaen. Yr Adran wedi cysylltu efo'r cwmni ac wedi cael esboniad o'r sefyllfa ac addewid i gydweithio i sicrhau na fydd yn digwydd eto.
		3. Arwyddion ffordd Pen Llyn(CI1910) - Hell's Mouth a Whistling Sands	Ymateb wedi ei anfon gan y gwasanaeth yn dweud y byddant yn edrych ar y mater. Angen cadarnhad bod camau pellach wedi eu cymryd. Hefyd angen esboniad pam bod yr enwau Saesneg yn cael eu defnyddio yn y lle cyntaf?
		1.Ogwen Bank Caravan Park - arwyddion uniaith	Yr arwyddion dan sylw yn destun amodau caniatâd Cynllunio felly yr Adran Gynllunio yn gyfrifol am

Cynllunio	3	Saesneg yn Bethesda (CI1908)	gysylltu efo'r cwmni iddynt newid yr arwyddion. Mae'r arwyddion bellach yn cynnwys y Gymraeg, ond mae'r Saesneg yn dal yn fwy amlwg, felly nid oedd yn ddatrysiad delfrydol.
		2.Arwydd Nature's Point, Pistyll (CI1911)	Doedd dim y gellir ei orfodi o dan amodau cynllunio gan nad oes rheidrwydd i newid "enw cwmni" ar arwyddion. Roedd y cwmni dan sylw wedi newid enw yn ddiweddar, ac wedi gosodd arwydd newydd oedd wedi gwneud y Saesneg yn fwy amlwg.
		3. Cyfeiriadau Saesneg yn cael eu defnyddio mewn gohebiaeth am geisiadau cynllunio (CI1917)	Gwall yn y system newydd sy'n cael ei defnyddio gan Cynllunio yn golygu ei fod yn cyfeirio at gronfa ddata gyfeiriadau Saesneg yn awtomatig. Hyn bellach wedi ei gywiro.
Addysg	2	1.Cwyn nad ydi ap SchoolGateway ar gael yn Gymraeg, ac nad yw y fersiwn ar-lein a ddefnyddir gan y Cyngor yn ddigon hygyrch. (CI1913)	Hysbysu'r achwynydd bod modd cael mynediad i'r Porth drwy ap Gwynedd ar ffôn symudol. Yr adran yn dal i geisio gweithio gyda'r cwmni i sicrhau bod yr ap yn cael ei ddatblygu yn Gymraeg.
		2. Cwyn am broses gyfweld, a bod yr achwynydd yn teimlo eu bod wedi cael eu rhoi dan anfantais gyda chyweliad yn cael ei gynnal drwy gyfrwng y Gymraeg. Cwyn nad oedd y gofynion iaith na'r wybodaeth bod y	Cadarnhawyd bod y swyddogion oedd yn gyfrifol am y cyfweliad wedi dilyn y protocol cywir ac wedi rhoi cynnig i'r unigolyn barhau gyda'r cyfweliad yn Saesneg. Mae bwriad i edrych yn fanylach ar ddogfennaeth y broses benodi, ac unrhyw angen i addasu fel rhan o

		cyfweliad i gael ei gynnal yn Gymraeg yn ddigon clir yn y ddogfennaeth. (CI1914)	waith Bwrdd Prosiect y Dynodiadau laith.
Ymgynghoriaeth	1	Camgymeriadau (gramadegol) ar arwyddion strydoedd ystâd newydd Goetre Uchaf (CI1915)	Cadarnhad wedi ei dderbyn bod arwyddion newydd wedi eu harchebu ac y bydd y datblygwyr yn gosod yr arwyddion cyn gynted a phosib.